

Nghị quyết 71: Cải cách giáo dục nghề nghiệp-cơ hội thật cho người học thật

06:37 04/09/2025

Nghị quyết 71 được xem là bước ngoặt trong giáo dục nghề nghiệp, hướng tới xây dựng lực lượng lao động kỹ năng cao phục vụ công cuộc công nghiệp hóa, hiện đại hóa đất nước. Trong đó, điểm nhấn là việc bổ sung cấp trung học nghề, tương đương trung học phổ thông, tạo ra hướng phân luồng rõ ràng sau lớp 9.

Trung học nghề - mở lối phân luồng sau THCS

Hiện nay, tỷ lệ lao động qua đào tạo có bằng cấp, chứng chỉ chỉ đạt khoảng 28,8%, trong khi cả nước có gần 38 triệu lao động chưa được đào tạo bài bản. Nếu không nâng tầm giáo dục nghề nghiệp, Việt Nam sẽ bỏ lỡ cơ hội chuyển mình về chất lượng nguồn nhân lực.

Học sinh THCS huyện Mỏ Cày Nam tham quan lớp dạy nghề tại Trường Trung cấp Công nghệ Bến Tre. Ảnh: M. Phước

Việc thiết lập cấp trung học nghề giúp học sinh tiếp cận kỹ năng nghề từ sớm, tốt nghiệp đủ tuổi lao động (18 tuổi), đồng thời có thể học lên cao hơn nếu có nhu cầu.

Theo định hướng, chương trình trung học nghề sẽ tích hợp đào tạo văn hóa và nghề nghiệp, còn trung cấp sẽ dành cho người đã tốt nghiệp THPT. Điều này khắc phục tình trạng “trắng nghề” ở những người chỉ có bằng tốt nghiệp phổ thông nhưng không được đào tạo kỹ năng, đồng thời giải quyết bất cập trong hệ thống cũ, khi các chương trình trung cấp nghề thường ngắn hạn, không đủ thời lượng để đảm bảo kỹ năng thực hành và kiến thức nền tảng.

Tại phiên họp góp ý dự thảo Luật Giáo dục nghề nghiệp sửa đổi, ông Trương Anh Dũng, Cục trưởng Cục Giáo dục nghề nghiệp và Giáo dục thường xuyên (Bộ Giáo dục-Đào tạo) nhấn mạnh rằng trung học nghề sẽ là lựa chọn chính sau lớp 9, còn trung cấp dành cho người đã tốt nghiệp THPT. Việc sắp xếp lại hệ thống trình độ nhằm khắc phục tình trạng nhập nhèm giữa các mô hình cũ, đồng thời tạo ra lộ trình học tập rõ ràng, liên thông và phù hợp với thực tiễn.

Tuy nhiên, theo ông Lê Viết Khuyến, chuyên gia giáo dục, Phó chủ tịch Hiệp hội các trường Đại học, Cao đẳng Việt Nam việc phân luồng chỉ thực sự hiệu quả khi đi kèm với chính sách hỗ trợ. “Nếu chỉ mở cửa mà không nói rõ về phân luồng, không có cơ chế hỗ trợ thì sẽ rất khập khiễng,” ông nhận định. Phân luồng cần gắn với định hướng nghề nghiệp, hỗ trợ tài chính và công nhận tương đương về học vấn để người học có thể tiếp tục học lên nếu có nhu cầu.

Hiện nay, tỷ lệ lao động có chứng chỉ đào tạo nghề chỉ khoảng 25%, trong khi ở các nước phát triển con số này dao động quanh mức 70%. Phần lớn lao động chưa qua đào tạo hoặc chỉ được đào tạo ngắn hạn, kiểu 3 tháng là xong. Điều này cho thấy chúng ta đang thiếu một hệ thống đào tạo nghề bài bản, đặc biệt là ở cấp trung học nghề - vốn là trình độ nền tảng đầu tiên để hình thành kỹ năng nghề thực chất.

Phân luồng học sinh sau THCS góp phần đáng kể cung ứng nguồn nhân lực với cơ cấu phù hợp nhu cầu của nền kinh tế. Ảnh: NGỌC HẢI

Để cải thiện chất lượng đào tạo, ông Khuyến cho rằng cần làm rõ cơ cấu hệ thống giáo dục nghề nghiệp. “Người học nếu không hoàn thành đủ chương trình ba năm thì vẫn có thể được cấp chứng chỉ sơ cấp hoặc trung cấp nghề, tùy theo năng lực và kết quả học tập. Điều này giúp tránh tình trạng ‘học xong mà không có bằng’, quay lại con số 0”.

Ông cũng đề xuất tận dụng những gì đã có từ hệ thống cũ như chương trình đào tạo, sách giáo khoa, thiết bị thực hành để tránh lãng phí. “Nếu cứ làm mới hoàn toàn để giải ngân thì sẽ rất tốn kém, hàng nghìn tỷ đồng. Tận dụng hợp lý sẽ tiết kiệm ngân sách và đảm bảo tính kế thừa”.

Gắn kết nhà trường - doanh nghiệp: Cần trở thành nghĩa vụ pháp lý

Một yếu tố then chốt khác trong cải cách giáo dục nghề nghiệp là sự phối hợp giữa các bên liên quan, đặc biệt là giữa nhà trường và doanh nghiệp. Hiện nay, dù số lượng học viên tăng đều từ năm 2020 đến 2023, nhưng việc thu hút thí sinh vẫn gặp khó khăn do thiếu công nhận xã hội, liên kết yếu với doanh nghiệp và tỷ lệ đào tạo ngay tại nơi sản xuất còn thấp.

Nghị quyết 71 yêu cầu đổi mới mô hình giáo dục nghề nghiệp, trong đó đẩy mạnh gắn kết nhà trường - doanh nghiệp, mở rộng đào tạo trực tiếp tại doanh nghiệp, đặc biệt trong các lĩnh vực công nghệ cao. Doanh nghiệp được khuyến khích tham gia vào quá trình đào tạo thông qua việc thành lập cơ sở giáo dục

nghề nghiệp, quỹ đào tạo nhân lực hoặc đưa chuyên gia, lao động kỹ thuật cao tham gia giảng dạy.

Nhiều chuyên gia cho rằng, dự thảo Luật Giáo dục nghề nghiệp sửa đổi sẽ thể chế hóa tinh thần này bằng cách đưa trách nhiệm của doanh nghiệp vào luật, không chỉ dừng ở mức “khuyến khích”. Việc gắn kết phải trở thành nghĩa vụ pháp lý, nhất là khi doanh nghiệp sử dụng nguồn nhân lực do nhà trường đào tạo. Đây là cách để huy động thêm nguồn lực xã hội, giảm áp lực ngân sách và học phí, đồng thời nâng cao chất lượng đào tạo thông qua thực hành thực tế.

Nghị quyết 71: Cải cách giáo dục nghề nghiệp-cơ hội thật cho người học thật. Ảnh báo Đại Đoàn kết.

Chuyên gia Lê Viết Khuyến cho rằng: "Doanh nghiệp sử dụng nguồn nhân lực do nhà trường đào tạo thì phải có trách nhiệm tham gia vào quá trình đào tạo: tiếp nhận thực tập, hỗ trợ tài chính, góp ý chương trình... Nếu làm được như vậy, chúng ta sẽ huy động được nhiều nguồn lực ngoài ngân sách và học phí - vốn đang bị lạm dụng, dẫn đến tuyển sinh tràn lan, ảnh hưởng đến chất lượng đào tạo".

Về mặt chính sách, ông Khuyến kỳ vọng Luật Giáo dục nghề nghiệp sửa đổi sẽ làm rõ cơ cấu hệ thống, xác lập cấp trung học nghề như một trình độ chuẩn,

đồng thời duy trì các chứng chỉ sơ cấp và trung cấp nghề cho những người chưa hoàn thành chương trình ba năm. Ngoài ra, cần có hướng đào tạo cao cấp nghề – dành cho những người muốn nâng cao kỹ năng mà không nhất thiết phải học lên đại học.

“Quan trọng nhất là phải có chính sách phân luồng rõ ràng sau trung học cơ sở. Nếu không phân luồng được, thì dù có bằng tốt nghiệp phổ thông, người học vẫn "trắng nghề". Phân luồng tốt sẽ giúp người học có định hướng rõ ràng, phù hợp với năng lực và nhu cầu thực tế”, ông nói.

Bài học từ quốc tế cho thấy hiệu quả rõ rệt: Đài Loan (Trung Quốc) từng phân luồng rất hiệu quả sau THCS, chỉ 30-40% học sinh vào THPT, còn lại học nghề với chính sách học bổng và cơ hội học lên rõ ràng. Tại Thái Lan, trung học nghề đào tạo ba năm, học sinh tốt nghiệp đủ tuổi lao động, có thể học tiếp hoặc đi làm ngay với kỹ năng sát thực tế.

Giáo dục nghề nghiệp chỉ thực sự chuyển mình khi chính sách không dừng ở định hướng, mà đi vào từng lớp học, từng xưởng sản xuất, từng con người. Nghị quyết 71 đã mở đường, nhưng để đi được xa, luật phải gắn với đời sống- nơi người học cần cơ hội thật, kỹ năng thật và tương lai rõ ràng.

Theo moet.gov.vn/VOV.vn